

Jumalateenistus Nõos P, 18.09.22 kell 11.00, 14. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Js 38:16–20; Lk 17:11–19

Pihikõne: Ps 65:4

Jutlus: Ef 5:15–20

Laulud: 287 (1–3); 301 (1–6, 7–8); 368 (1–3); 305 (1–3)

Vaadake siis hoolega, kuidas te elate: mitte nagu arutud, vaid nagu targad, kasutades aega õigesti, sest päevad on kurjad. Seepärast ärge olge rumalad, vaid mõistke, mis on Issanda tahtmine. Ja ärge joovastuge veinist, millest tuleb liiderlikkus, vaid saage täis Vaimu, lauldes omavahel psalme, hümne ja vaimulikke laule, lauldes ja pilli mängides kogu oma südamega Issandale, tänades alati Jumalat ja Isa meie Issanda Jeesuse Kristuse nimel.

Tänase jumalateenistuse teema on meie kirikukalendri järgi „Tänulikkus“.

Tänulikkus on igal juhul hea asi. Juba lapsi õpetatakse „aitäh“ ütleva, et täiskasvanuile heameelt valmistada. Ja täiskasvanute puhul jätab tänu avaldamata jätmise halva mulje ning avaldab inimsuhetele negatiivset mõju. Tänamatut peetakse ebaviisakaks ja mühakaks.

Kuid oluline on ka vaadata, millise prisma läbi tänu avaldatakse: kas inimliku või jumaliku prisma läbi. Sest inimese prisma läbi võib tänu jääda silmakirjalikuks, ainult ilusateks sõnadeks, mis tänu saaja meeleolu küll parandab, kuid inimsuhetele ülesehitavalt ei mõju. Jumaliku prisma läbi tänamine aga mõjub ülesehitavalt nii tänatavale kui tänajale endale. Selline on tõeline tänulikkus.

Tänane kirjakoht Pauluse kirjast efeslastele kõneleb meile tõelisest tänulikkusest, kuid annab ka eelduse, mis on selleks vajalik.

Esimene soovitus apostlil selleks on tähelepanelikkus oma elu suhtes. Sõna „elu“ mõjub siin ehk liiga üldise ja pidulikuna. Algtekstis on kasutatud tegusõna περιπατέω 'ringi käima'. Ehk siis: pange tähele, kuidas te ringi käite! Kas kõnnite oma igapäevases elus ringi arukalt või arutult?

Mida siis apostel mõtleb siin arukuse all? Aja õiget kasutust! Ka seda juhist võib mõista mitmeti.

Võib-olla olete kuulnud maksimi *carpe diem*, mida tavaliselt tõlgitakse 'kasuta päeva'. Täpsemalt peaks seda tõlkima 'korja' või 'nopi päeva'. See pärineb meie ajaarvamise vahetusel tegutsenud Rooma luuletaja Horatiuse 1. oodist ja kogu rida kõlab nii: *carpe diem, quam minimum credula postero* 'nopi päeva, võimalikult vähe usalda järgmisele!'. See maksim juhhib meid niisiis nautima seda hetke, milles me oleme ja mitte liiga palju mõtlema tulevikule.

Selline aja kasutamine on Piibli seisukohalt jumalavallatu, sest Piiblis on taunitud mõtet „söögem ja joogem, sest homme sureme nagunii!“ (Js 22:13; 1Kr 15:32). Pole mõistlik keskenduda hetkenaudinguile, kui tulevik on kindlustamata. Ja kindlustada saab tulevikku usus Jumalasse, kes võib meid päästa ka surmast.

Meie kirjakohas selgitab apostel aja õiget kasutamist aga omamoodi, nimelt ta eeldab, et „päevad on kurjad“. Millised on kurjad päevad?

Päevad võivad olla kurjad kriisiolukorras, kui elu on parasjagu raske. Meie „Kiriku laulu- ja palveraamatu“ laulus 474 „Litaania“ on sõnad „Hoia meid, armas Issand Jumal, katku ja kalli aja eest...“ „Kallis aeg“ on aeg, mil eluks vajalikud asjad on kalliks muutunud. Peab tunnistama, et praegu paistabki üks selline „kallis aeg“ kätte jõudvat: julgeolekukriis ja sellest johtuv energiakriis on igapäevaelu tavalisest kallimaks muutnud.

Kuid apostel ei paista „kurjade aegade“ all siiski silmas pidavat ühiskondlikku kriisi, ehkki ka 1. sajandil oli Rooma riigis väga paljudel üsna keeruline elada. Piibliteadlased näevad siin pigem viidet kristlase elule keset patust maailma, mis on igal hetkel kiusatuseks ka kristlase liikmeis elavale patule.

Seepärast, tahab apostel öelda, on õige ajakasutus mitte „noppida päeva“ (mis on ju kuri!), vaid astuda vastu patule ja teha Issanda tahtmist.

Mis on Issanda tahtmine?

Seda küsimust küsitakse kirikus ikka ja jälle, vahel ka enese õigustamiseks, nagu seadusetundja Lk 10:29, kes küsis Jeesuselt: „Ja kes siis on mu ligimene?“ Seepärast on Jumala tahtmisest tarvis ikka

ja jälle kõnelda.

Möödunud pühapäeval kuulsime altarist selle kohta prohvet Miika sõna Mi 6:8: „Tema [Issand] on andnud sulle teada, inimene, mis on hea. Ja mida nõuab Issand sinult muud, kui et sa teeksid, mis on õige, armastaksid headust ja käiksid alandlikult koos oma Jumalaga?“

Nimetatud seadusetundja Lk 10. peatükis nimetab igavese elu pärimiseks vajaliku tegevuse „Armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma jõuga ja kogu oma mõistusega, ning oma ligimest kui iseennast!“, mille Jeesus heaks kiidab.

Ja Paulus lisab Rm 12:1j juurde: „Nüüd, vennad, kutsun ma teid üles Jumala suure halastuse pärast tooma oma ihud Jumalale elavaks, pühaks ja meelepäraseks ohvriks; see olgu teie mõistlik jumalateenistus. Ja ärge muganduge praeguse ajaga, vaid muutuge meele uuendamise teel, et te katsuksite läbi, mis on Jumala tahtmine, mis on hea ja meelepärane ja täiuslik.“

Niisiis on Jumala tahtmine, et armastaksime Jumala kärke, mis on antud Piiblis, armastaksime headust, käiksimet alandlikult koos Jumalaga, armastaksime teda ja ligimest ning tooksime oma ihud Jumalale elavaks, pühaks ja meelepäraseks ohvriks.

Meie kirjakohas lisab apostel juurde ühe hoiatuse asja eest, mis takistab inimestel Jumala tahtmist täita, nimelt alkoholismi eest, millest apostli sõnul tuleb liiderlikkus. Algkeeles on siin „liiderlikkuse“ kohta kasutatud sõna ἄσωτία, mis tähendab otsetõlkes 'päästmatus, võimatus päästa', ehkki seda kasutatakse küll ka „liiderlikkuse“ või „ulaelu“ tähenduses. Tundub, et siin võib alkoholismipahet ka laiendada kõigele, mis kaugendab inimest Jumala tahtest ja nõnda ka tema päästest: igasugustele himudele, mis inimesi siin maailmas vaevavad.

Kuid nüüd jõuame ka algul välja kuulutatud teema „Tänulikkus“ juurde.

Saime teada, et tõelise tänulikkuse aluseks on Jumala tahtmise tegemine. Kui inimene teeb Jumala tahtmist, siis ta suudab õigesti Jumalat tänada. Ja kui inimene suudab õigesti Jumalat tänada, siis suudab ta olla tänulik kõige ja kõigi eest. Ka selle eest, mille eest isegi lapsepõlves õpitud viisakas käitumine ei suuda siiralt tänada: raskuste, ebaseadmisvõimete, lüüasaamiste eest.

Sest kui tehakse Jumala tahtmist, siis mõistetakse, et Tema ei soovi inimesele iialgi halba. Ka näiliselt ebaseadmisvõimete võib näha Jumala õpetavat ja vormivat kätt. Südames tõuseb siis tänu Jumala vastu ja tänuväärset nähakse ka kõiges Jumala loodus. Sest selle on ju loonud Tema, keda tuleb alati ja üle kõige tänada!

Apostel lõpetab meie kirjakohta kirjeldusega, kuidas õige Jumala tänamine käib.

Kõigepealt tuleb patuste himude arvelt anda endas ruumi Pühale Vaimule, mis paneb inimese tegema imelisi asju. Pühale Vaimule ruumi tegemine aga toimubki siis, kui inimene teeb Jumala tahtmist. Kui ta seda ei tee, siis ta tunneb peagi, et asjad ei lähe nii nagu nad Jumala juhtimisel tavaliselt lähevad – kergesti ja rõõmuga.

Kui inimest täidab Püha Vaim, siis tekib temas soov laulda. Apostel nimetab siin psalme, hümne ja vaimulikke laule ning lausa pillimängu, mida tänulik, vaimusaanud kogudus siis isekeskis peaks harrastama.

Tekib võib-olla küsimus, kas siis koguduseliikmed on nii andekad, et suuta laulda erinevat laulurepertuaari ja lisaks ka veel pilli mängida?

Küllap arvestab Paulus kui Kristuse Ihu kontseptsiooni väljatöötaja, et selle liikmete hulgas on tõepoolest ka neid, kes oskavad Jumalale tänuks ilusti laulda ja pilli mängida. Kuid arvan ka seda, et siin avaldub miski, mis on kirikulaulule alati omane olnud: seda on kutsutud laulma kõik, kes tahavad Jumalat tänada. Mitte ainult need, kes laulda ja pilli mängida oskavad. Niisiis on kirikus professionaalsusest ja esteetikast tähtsam soov Püha Vaimus Jumalat tänada. Sest suurem kui rõõm kuuldu professionaalsusest ja esteetilisest tasemest on osadus, mida tunnevad koos Jumalat tänavad inimesed.

Lisaks on huvitav märkida, et väljendi „kogu südamega“ aluseks olevat algkeelset väljendit τῆ καρδία saab tõlkida kaheti: „südamega“ ja „südames“. See tähendab seda, et kirikus võib laulda ja pilli mängida, kuid võib ka mitte. Kirikuloos on mõlemat tõlkimisvõimalust ka kasutatud. Nt Šveitsi reformaator ja Martin Lutheri kaasaegne Huldrych Zwingli tõlgendas seda kirjakohta „südames“ laulmise ja pillimänguna ning ei lubanud kirikus üldse muusikat teha.

Meie oleme harjunud juba alates usuisa Martin Lutherist, et laulmine ja pillimäng on kirikus hea ja

õige ning võimaldab Jumalat just nagu kord ja kohus tänada. Kuid Zwingli suhtumine kinnitab kujukalt eelöeldut: Jumala tänamisel pole niivõrd tähtis kuuldav mateeria, mida siis inimesed hakkavad hindama professionaalsete ja esteetiliste kriteeriumide järgi, vaid südame hoiak. Selline on tõeline tänulikkus!
Aamen.